

V R E D E
M A N D E
V R I E S
P R I J S
2 0 1 6

JURYRAPPORT

Algemene indruk jury

Ondanks de crisis is er in Friesland in 2014 en 2015 doorgebouwd binnen uiteenlopende typen opgaven. De ruim 30 inzendingen die de jury onder ogen kreeg, spelen zich af rondom thema's als landschappelijke en stedelijke gebiedstransformatie, herbestemming van industrieel erfgoed, bouwen voor de grijze golf en demografische krimp, thema's die elders in Nederland en Europa ook actueel zijn. Hoewel het aantal inzendingen voor de Vredeman de Vries Prijs 2016 – door de crisis – achterblijft bij dat van eerdere edities, spreekt uit de inzendingen onverminderd veel ambitie en betrokkenheid.

Het viel de jury op dat met name aan de zijde van (private) opdrachtgevers veel inventiviteit is ingezet om te komen tot haalbare bouwprojecten. Het daarbij tentoongestelde lef, het inzicht in het complexe lokale krachtenveld en de vasthoudendheid waarmee moeizame processen tot een goed einde zijn gebracht, gelden als een belofte voor de toekomst van de provincie. Friesland moet zijn opdrachtgevers koesteren.

De jury heeft aandachtig de inzendingen beoordeeld en naast architectonische kwaliteit gekeken naar betekenis van een ingreep op een hoger – stedenbouwkundig – schaalniveau. Door het formuleren van de bouwopgave mee te wegen, heeft de jury ook het opdrachtgeverschap nadrukkelijk een plek willen geven in de beoordeling. Zo is de jury gekomen tot de volgende geselecteerden, genomineerden en winnaars:

Geselecteerden

Ooitgedacht Stadsentree's, IJlst

Bij de jury is veel sympathie voor dit initiatief, waarbij met bewoners samen is nagedacht over de identiteit en een betere vindbaarheid van dit Friese stadje. Na het bezoeken van het project rijst bij de jury de vraag of met deze kleinschalige ingrepen de gestelde doelen daadwerkelijk kunnen worden bereikt. Wellicht schuilt de kracht van dit project meer in het proces: een grote groep bewoners heeft gezamenlijk intensief nagedacht over de identiteit en toekomst van hun woonplaats.

Vakantiewoning Dockboot, Schiermonnikoog

Deze zorgvuldig gedetailleerde woning doet op het eerste gezicht wat bunkerachtig aan – of rijmt de vorm met de omliggende duinen? – en lijkt zich op het eerste gezicht afwerend op te stellen, maar aan de andere kant opent het bouwwerk zich en toont het zich van zijn kwetsbare kant. De plattegrond is onconventioneel en verrast door bijzondere ruimtes.

Herbestemming mastmakerij tot hotel, Lemmer

Een bestaande mastmakerij kreeg een hotelbestemming, waardoor een betekenisvol pand een nieuw leven kon krijgen en een fraaie monumentale gevel behouden blijft. Indrukwekkend is dat de projectfinanciering deels via crowdfunding verliep. De aandacht die deze projectvoorbereiding en -financiering kreeg ontbreekt bij de architectonische uitwerking: zo staat de ornamentiek van de monumentale voorgevel haaks op de grofmazigheid van de houten uitbouw.

Appartementen, winkels en parkeergarage, Raadhuisplein, Drachten

Stedenbouwkundige inpassing waarbij een winkelconcept uit de jaren '60 wordt aangepast en gerepareerd, waardoor een beter winkelcircuit ontstaat. De vormgeving en architectuur is netjes, maar veel van hetzelfde en is zeker niet specifiek voor deze plek. Jammer dat er, ondanks de grote ondergrondse parkeergarage, auto's geparkeerd worden op het plein.

Woonhuis en B & B, Kollum

Dit is een goed voorbeeld van de verbouwmogelijkheden van dit in de provincie veel voorkomende vrijstaande woonhuis. Het project getuigt van vakmanschap, waarbij de ontwerper zich heel dienstbaar heeft opgesteld. Van dit type opdrachtgevers en architecten moeten gemeenten die kampen met leegstaand monumentaal vastgoed het hebben.

Nieuwbouw 12 sociale huurwoningen, St. Annaparochie

Door het combineren van grondgebonden senioren en gezinswoningen ontstaat een verfrissende mix van woningtypes. Een goed voorbeeld voor andere krimpgebieden, waar nieuwbouw in kleine aantallen altijd strategisch ingepast dient te zijn.

De Hertog Gezondheidscentrum, Franeker

Dit zorgvuldig ontworpen en uitgevoerde gezondheidscomplex refereert weliswaar aan de medicijnstrips die horen bij de medische sector, maar mist in architectuur een goede aansluiting op zijn omgeving, op de *genius loci*.

Woningen Dr. Dreeslaan, Wolvega

Reeks degelijk ontworpen en gebouwde woongebouwen met een mooie programmatische mix. De wereld in en om deze gebouwen is rijk aan beleving, een belangrijke kwaliteit voor de minder mobiel wordende doelgroep.

Verbouw boerderij Wetsensbosch, Harlingen

Geslaagde uitbreiding in een eigentijds boerderij-idiom. Mooie (zicht)relatie tussen binnen en buiten door grootformaat glaspuien. Een schuifbare lamellenwand aan een buitenzijde van de gevel opent de mogelijkheid om ruimtes esthetisch en functioneel aan te passen.

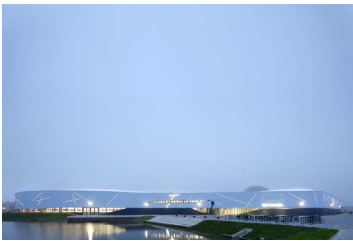
ROC Friese Poort, Zorg en Welzijn, Drachten

Een helder en zuiver concept, dat een royale organisatie van binnenruimtes oplevert. De situering van dit gestolde concept is niet aangegeven; hoe verhoudt het zich tot de andere onderwijsgebouwen; hoe staat het op het campus terrein?

Nieuwbouw duurzaam woonhuis, Makkinga

Zowel een zuiver als een veel beproefd architectonisch concept: *Mies van der Rohe* in de Friese wouden. Een woonruimte tussen twee horizontale schijven met daartussen doorlopende binnen en buitenruimtes contrasteert door zijn strakke lijnen en detaillering mooi met de natuurlijke lijnen in de omgeving.

Nieuwbouw Elfstedenhal, Leeuwarden

Dit gebouw kent een aantal interessante ingrediënten, zoals het bandvenster waardoor de binnenschaatser zicht heeft op het landschap en de krassen in de gevel, die refereren aan schaatsen op het ijs.

Genomineerden

Wetusgebouw, Leeuwarden

Dit gebouw is de iconische drager van de identiteit van het instituut en daarmee één van de nieuwe troeven van Friesland. Wanneer de juryleden het gebouw naderen schrikken zij even van de grove segmentering van de lamellen in de gevel, die van veraf nog zo sierlijk leken te golven. Maar binnen wacht een prettige verrassing van een zorgvuldig vormgegeven, ruimtelijke wereld waarin bewegen en ontmoeten op overtuigende wijze wordt gestimuleerd. Een café met buitenterras biedt een fraai uitzicht op het landschappelijke Potmarge gebied. Vanaf dit terras verrijken de lamellen het uitzicht en versterken de intimiteit van het terras.

Seedyk Kiekje, Oudemirdum

De jury was unaniem onder de indruk van dit particuliere initiatief. Een boer heeft zich zo aan zijn plek gecommitteerd dat hij zijn eigen vermogen heeft geïnvesteerd in het voor publiek toegankelijker, zichtbaarder en beter erfahrbaar maken van het landschap waarin zijn eigen bedrijf is groot geworden. Ondanks tegenslagen en een dwarsliggende overheid is het project er gekomen: initiatiefnemer boer Westra ploegde hardnekkig voort. De vorm van het bouwwerk is wellicht effectief, maar de jury is niet helemaal overtuigd van de zware dimensionering van de constructie. Ook zou een zitmeubel boven op het platform een welkome aanvulling zijn.

Winnaar(s)

Ook in Friesland gaan bouwopgaven in toenemende mate over herinterpretatie en herontwikkeling van bestaande plekken. Deze opgaven zijn complex, gezien de veelheid aan gevestigde belangen, juridische kaders en de daaruit voortkomende onoverzichtelijke businesscases. Dit vergt niet alleen van de architecten, maar ook van opdrachtgevers veel stuurmanskunst en een vasthoudend geloof in de zelf geformuleerde opgave. De jury van de Vredeman de Vriesprijs 2016 was het meest onder de indruk van 2 van deze complexe opgaven en de daarbij horende ontwerpoplossingen – één in een expliciet stedelijke context en één in een juist landschappelijke context. De Vredeman de Vriesprijs 2016 kent 2 eerste prijs winnaars en dat zijn: *Poppodium en ROC de Neushoorn in Leeuwarden* en de *woning bij de camping en jachthaven It Heidenskip*.

Poppodium en ROC de Neushoorn, Leeuwarden

Een in meerdere opzichten geslaagde stedelijke interventie. Een stadsdeel dat bekend stond als *no go area* 'ontpopt' zich tot een bruisend stedelijk ensemble met een zeer diverse programmering. Bestaande en nieuwe bouwdelen zijn samengevoegd tot een compact, hybride totaal dat zich eerder laat lezen als een stuk stad dan als een solitair gebouw. Dit stuk stad geeft, met meerdere entrees en verbindingen, verschillende bouwhoogten, doorzichten en architecturen, het verloederde stadsdeel een positieve injectie. De collage van architectonische elementen, bestaande materialen en constructies zijn gecombineerd met nieuwe ingrepen. Soms schiet de collagedrift wat uit de bocht, maar de brede interne centrale as geeft het complex genoeg structuur voor een goede oriëntatie en voldoende gebruikersgemak. Bijzonder is dat deze as, door de rijke programmering, leidt tot enorm veel sociale interactie en een continue stroom van activiteit.

Woning bij de camping en jachthaven, It Heidenskip

De jury heeft veel waardering voor de wijze waarop op deze plek drie verschillende problemen met verschillende 'probleemeigenaren' (dijkverhoging, te kleine camping, overlast boten in het kanaal) resulteren in één, vanzelfsprekend ogende ontwerpingsgreep. De initiatiefnemer en opdrachtgever kreeg na zeven jaar soebatten met overheden eindelijk zijn nieuwe vakantiewoning, deel uitmakend van een groter, integraal plan. Er is een haven aangelegd en een camping uitgebreid, alles in overleg met de boer die de omliggende landerijen in gebruik heeft. De relaties tussen het woonhuis en het landschap zijn optimaal. Het woonhuis is 'klein' gehouden (deels in de dijk), de kap sluit aan op de typologie van de staldaken in de omgeving. Van dichtbij blijkt het woonhuis puur en subliem vormgegeven; de maatvoering is consequent doorgezet tot in elk detail. De strakke ingerichte buitenruimtes (terrassen) van de woning sluiten goed aan bij de kale dijk.